

ANALYTICKÁ ZPRÁVA

Starosta nesmí být terč

Svaz měst a obcí České republiky

Zkušenosti představitelů místních samospráv s útoky, nátlakem, administrativní zátěží a dopady výkonu funkce

Sběr dat	Dokončené odpovědi	Zpracování
8. 7. – 4. 8. 2026	769	srpen 2026

Dotazníkové šetření SMO ČR „**Starosta nesmí být terč**“, do kterého se zapojilo **769 představitelů místních samospráv**, ukazuje, že zkušenost s útoky, tlakem a vysokou administrativní zátěží není mezi respondenty okrajovým jevem. Výsledky je však nutné číst jako popis zkušeností účastníků šetření, nikoli jako reprezentativní obraz všech českých obcí. Přesto velikost souboru a opakování stejných typů zkušeností napříč odpověďmi umožňují poměrně dobře popsat, **jaké formy tlaku představitelé samospráv zažívají a jaké dopady s nimi spojují**.

Nejvýraznějším výsledkem je obecný pocit zhoršování prostředí, ve kterém představitelé obcí svou funkci vykonávají. **82,3 % respondentů uvedlo, že v posledních letech vnímá spíše nebo výrazný růst urážlivého chování**. Nejde přitom jen o jednotlivé negativní komentáře na sociálních sítích. **34,1 % respondentů se setkává s opakovanými nebo intenzivními útoky na sociálních sítích a 45,3 % uvádí opakované či dlouhodobé cílené kampaně, pomluvy nebo výhrůžky**. Data tak naznačují, že pro významnou část respondentů nejde o izolovanou nepříjemnou zkušenost, ale o opakovaný typ tlaku.

Výraznou oblast představuje také **administrativní a právní tlak**. Opakovanou či systematickou zkušenost s účelovým využíváním zákona č. 106/1999 Sb. deklaruje **37,1 % respondentů**. Ještě vyšší podíl – **45,8 %** – uvádí, že žádosti podle tohoto zákona jejich úřad výrazně nebo velmi výrazně zatěžují a mohou omezovat běžnou práci. Samotný počet žádostí je přitom mezi obcemi velmi nerovnoměrný: medián za rok 2025 činil tři žádosti, průměr 9,5, ale u části úřadů jsou počty násobně vyšší. To ukazuje, že problém není rozložen rovnoměrně a u některých samospráv může být administrativní dopad mimořádně koncentrovaný.

Právě zde se objevuje také **nejsilnější statistická souvislost v celém šetření**. Mezi respondenty, kteří uvádějí opakované či systematické zneužívání zákona 106, označilo zátěž úřadu za výraznou **78,2 %**, zatímco mezi ostatními respondenty to bylo **26,7 %**. Síla tohoto vztahu dosahuje $\phi = 0,500$. Jde o výraznou asociaci, nikoli o důkaz příčinné souvislosti, přesto je rozdíl natolik velký, že ukazuje na velmi úzké propojení obou zkušeností.

Výsledky současně ukazují, že tlak spojený s výkonem veřejné funkce **nekončí u fungování úřadu. 40,6 % respondentů uvádí výrazný nebo velmi výrazný dopad na psychickou pohodu a 25,0 % výraznější či závažné zdravotní obtíže, které sami spojují s výkonem veřejné služby.** Alespoň mírné zdravotní obtíže uvedly přibližně tři čtvrtiny respondentů. Z těchto odpovědí nelze odvozovat diagnózu ani přímou příčinnou souvislost, ale jejich četnost ukazuje, že psychická a zdravotní zátěž není v tomto souboru ojedinělým jevem.

Data také ukazují, že jednotlivé typy tlaku se často **nevyskytují odděleně.** Respondenti vystavení opakovaným kampaním častěji uvádějí výrazný psychický dopad (**57,5 % oproti 26,6 % u ostatních**) i zdravotní obtíže (**35,6 % oproti 16,2 %**). Podobný vztah se objevuje u útoku na sociálních sítích, trestních oznámení i dalšího právního a administrativního tlaku. Otevřené odpovědi tento obraz doplňují: sociální síť, pomluvy, stížnosti, kontroly, informační žádosti, osobní útoky a dopady na rodinu či zdraví se v konkrétních zkušenostech často prolínají.

Výrazné rozdíly se objevují podle velikosti úřadu. S rostoucím počtem zaměstnanců roste podíl respondentů, kteří uvádějí opakované útoky, kampaně, zkušenost se zneužíváním zákona 106 i výraznou administrativní zátěž. Například opakované útoky na sociálních sítích uvádí **18,3 % respondentů z úřadů s 1–3 zaměstnanci, ale 74,4 % z úřadů s více než 60 zaměstnanci.** Tento rozdíl však nelze interpretovat tak, že jej způsobuje samotná velikost úřadu; větší úřady mohou mít větší objem agendy, vyšší veřejnou viditelnost nebo jiný charakter obce.

Celkový obraz je tedy především obrazem **kumulujícího se tlaku.** Pro část respondentů se spojují konflikty na sociálních sítích, cílené kampaně, stížnosti, informační a právní nástroje a vysoké nároky na dostupnost představitelů obcí. Výsledkem může být nejen administrativní zátěž úřadu, ale také významný dopad na psychickou pohodu, zdraví a osobní život. Data neumožňují tvrdit, že stejná situace panuje ve všech českých obcích ani že každý jednotlivý případ představuje právně prokazatelné zneužití. Přes tato omezení však výsledky jednoznačně ukazují, že mezi účastníky šetření jde o **rozšířenou a v řadě případů intenzivní zkušenost, která zasahuje jak výkon veřejné funkce, tak fungování úřadu a osobní život jeho představitelů.**

Tato analýza se věnuje v první části vyhodnocení dat, v druhé části pak hloubkové analýze slovních odpovědí.

I. Analýza dat: Shrnutí hlavních zjištění

Šetření mezi 769 představiteli samospráv ukazuje, že negativní zkušenosti nejsou omezeny na jednotlivé excesy. U části respondentů se propojují útoky na sociálních sítích, cílené kampaně, informační a právní tlak i dopady na každodenní fungování úřadu a osobní pohodu. Data současně neumožňují tvrdit, že stejná situace panuje ve všech českých obcích.

Klíčový ukazatel	Výsledek
Vnímaný růst urážlivého chování	633 z 769 (82,3 %) uvedlo spíše nebo výrazný růst
Opakované či intenzivní útoky na sítích	262 z 769 (34,1 %)
Opakované či dlouhodobé kampaně	348 z 769 (45,3 %)
Opakované či systematické zneužívání zákona 106	285 z 769 (37,1 %)
Významné omezení chodu úřadu žádostmi 106	352 z 769 (45,8 %)
Výrazný nebo velmi výrazný psychický dopad	312 z 769 (40,6 %)
Výraznější nebo závažné zdravotní obtíže	192 z 769 (25,0 %)

Nejsilnější statistická souvislost se objevuje mezi opakovaným či systematickým zneužíváním zákona č. 106/1999 Sb. a významnou zátěží úřadu: výraznou zátěž uvedlo 78,2 % této skupiny oproti 26,7 % ostatních. Jde o souvislost, nikoli důkaz příčiny.

1. Základní informace a metodika

Dotazník probíhal 27 dní, od 8. července do 4. srpna 2026. Datový soubor obsahuje 769 dokončených odpovědí. Ve všech uzavřených otázkách je evidována odpověď; u otevřené otázky ke konkrétní zkušenosti jsou čtyři prázdné buňky a u otázky na zlepšení komunikace pět. Nebyla nalezena přesná duplicita celého odpovědního profilu.

Metodická omezení

- Výběr byl samovýběrový, nikoli pravděpodobnostní. Výsledky proto nelze automaticky zobecnit na všechny starosty a obce.
- Odpovědi zachycují subjektivní zkušenost a hodnocení respondentů. Výrazy jako šikana či bezdůvodné oznámení nejsou právním závěrem.
- Tematická analýza otevřených odpovědí používá vícečetné, pravidlově podporované kódování. Jedna odpověď může patřit do více témat; součty kategorií proto nejsou 100 %.
- U vztahů mezi proměnnými jde o asociace v průřezových datech, nikoli o prokázané příčinné vlivy.

2. Struktura respondent

Charakteristika	Počet	Podíl
Starosta / starostka	727	94,5 %

Charakteristika	Počet	Podíl
Místostarosta / místostarostka	29	3,8 %
Tajemník / tajemnice	13	1,7 %
Muži	489	63,6 %
Ženy	280	36,4 %
Úřad 1–3 zaměstnanci	218	28,3 %
Úřad 4–10 zaměstnanců	281	36,5 %
Úřad 11–30 zaměstnanců	142	18,5 %
Úřad 31–60 zaměstnanců	45	5,9 %
Úřad nad 60 zaměstnanců	82	10,7 %

Úřady s nejvýše deseti zaměstnanci představují 499 odpovědí (64,9 %). Výsledky tak významně zachycují zkušenost malých organizačních týmů, v nichž administrativní výkyv může přímo dopadat na výkon ostatních agend.

3. Hlavní kvantitativní výsledky

3.1 Sociální síť, kampaně a umělá inteligence

Oblast	Méně závažné kategorie	Závažnější kategorie	Jiné
Urážlivé chování na sítích	Vůbec 133; výjimečně 348	Opakovaně 192; často/intenzivně 70	26
Cílené kampaně, pomluvy, výhrůžky	Ne 95; ojediněle 321	Opakovaně 252; systematicky 96	5
Podezření na využití AI	Nezaznamenáno 441; slabé podezření 152	Důvodné podezření 87; přesvědčení/příklady 77	12

Opakované nebo intenzivní urážlivé chování uvedlo 34,1 % respondentů. Ještě vyšší je podíl opakovaných či dlouhodobých kampaní – 45,3 %. U AI jsou závěry opatrnější: konkrétní přesvědčení či příklady uvedlo 10,0 %, dalších 11,3 % má důvodné podezření.

3.2 Zákon č. 106/1999 Sb.

Počet žádostí podle zákona č. 106/1999 Sb. se podle 320 respondentů (41,6 %) za pět let spíše nebo výrazně zvýšil; 356 (46,3 %) jej hodnotí jako přibližně stejný. U 621 numericky vyplněných odpovědí činil medián počtu vyřízených žádostí v roce 2025 tři, průměr 9,5 a 90. percentil 24. Rozložení je výrazně asymetrické a maximum 310 proto nelze chápat jako běžnou hodnotu.

Zkušenost se zákonem 106	Počet	Podíl
Bez zkušenosti s účelovým využitím	193	25,1 %
Výjimečně	279	36,3 %

Zkušenost se zákonem 106	Počet	Podíl
Opakovaně	201	26,1 %
Velmi často / systematicky	84	10,9 %
Jiné	12	1,6 %
Výrazná zátěž úřadu	230	29,9 %
Velmi výrazná zátěž, omezení práce	122	15,9 %

3.3 Právní tlak, psychika a zdraví

Ukazatel	Počet	Podíl
Alespoň jednou deklarované nedůvodné trestní oznámení	222	28,9 %
Opakovaný či systematický jiný právní/administrativní tlak	271	35,2 %
Výrazný či velmi výrazný psychický dopad	312	40,6 %
Alespoň mírné zdravotní obtíže (hlavní odpovědi)	582	75,7 %
Výraznější či závažné zdravotní obtíže	192	25,0 %

Zdravotní otázka je formulována jako subjektivní připsání souvislosti s veřejnou službou. Nelze z ní odvozovat diagnózu ani přímou kauzalitu. Přesto kombinace 40,6 % výrazného psychického dopadu a 25,0 % výraznějších či závažných zdravotních obtíží představuje závažný signál.

4. Rozdíly mezi skupinami

Nejvýraznější gradient se pojí s velikostí úřadu. Ve větších úřadech jsou častější opakované útoky, kampaně, zkušenost se zneužíváním zákona 106 i deklarované omezení chodu úřadu. To může odrážet větší objem agendy, vyšší veřejnou viditelnost i odlišný typ obce; nejde tedy o jednoduchý efekt počtu zaměstnanců.

Velikost úřadu	Útoky sítích na	Kampaně	Zneužití 106	Zátěž 106	Psychický dopad
1–3 (n=218)	18,3 %	35,3 %	26,6 %	37,2 %	35,8 %
4–10 (n=281)	27,0 %	43,4 %	31,3 %	40,9 %	42,3 %
11–30 (n=142)	43,0 %	47,9 %	43,7 %	50,7 %	38,7 %
31–60 (n=45)	53,3 %	55,6 %	51,1 %	53,3 %	44,4 %
>60 (n=82)	74,4 %	68,3 %	65,9 %	72,0 %	48,8 %

Ženy ve vzorku častěji než muži uváděly opakované kampaně (49,6 % vs. 42,7 %) a výraznou zátěž žádostmi podle zákona 106 (51,4 % vs. 42,5 %). Rozdíly v psychickém dopadu byly menší (42,1 % vs.

39,7 %). U role respondenta nejsou stabilní závěry možné, protože skupiny místostarostů a tajemníků jsou malé.

5. Souvislosti mezi jednotlivými tlaky a dopady

Srovnání	Dopad exponovaných u	Dopad ostatních u	Rozdíl	Phi
Útoky na sítě → psychický dopad	57,6 %	31,8 %	+25,9 b. b.	0,250
Kampaně → zdravotní obtíže	35,6 %	16,2 %	+19,5 b. b.	0,224
Zneužití 106 → zátěž úřadu	78,2 %	26,7 %	+51,6 b. b.	0,500
Právní tlak → zdravotní obtíže	36,5 %	18,7 %	+17,9 b. b.	0,197
Trestní oznámení → psychický dopad	52,3 %	35,8 %	+16,4 b. b.	0,152
Kampaně → psychický dopad	57,5 %	26,6 %	+30,9 b. b.	0,313

Phi koeficient vyjadřuje sílu vztahu dvou binárních ukazatelů. Nejsilnější vztah má zneužívání zákona 106 a zátěž úřadu ($\phi = 0,500$). Ostatní vztahy jsou slabé až střední, ale věcně konzistentní: intenzivnější tlak se pojí s vyšším podílem psychických a zdravotních dopadů.

6. Tematická analýza slovních odpovědí

Po odstranění prázdných a obsahově nulových odpovědí bylo analyzováno 590 popisů konkrétních zkušeností a 666 návrhů ke zlepšení komunikace. Kódování je vícečetné a orientační; četnosti vyjadřují podíl textů, ve kterých bylo téma zachyceno, nikoli podíl všech 769 respondentů.

6.1 Zkušenosti respondentů

Téma	Texty	Podíl z 590
Sociální sítě, pomluvy a dezinformace	160	27,1 %
Trestní oznámení, stížnosti a kontroly	122	20,7 %
Zákon 106 a informační zahlcení	99	16,8 %
Politický a opoziční konflikt	96	16,3 %
Psychické, zdravotní a rodinné dopady	89	15,1 %
Výhrůžky, agrese a osobní útoky	77	13,1 %

Téma	Texty	Podíl z 590
Nepřetržitá dostupnost a přetížení	41	6,9 %
Překračování kompetencí obce	23	3,9 %

6.2 Návrhy respondentů

Téma návrhu	Texty	Podíl z 666
Otevřenost a proaktivní informování	95	14,3 %
Pravidla sociálních sítí a omezení anonymity	95	14,3 %
Skepse – řešení není nebo je obtížné	96	14,4 %
Respekt a kultivace debaty	90	13,5 %
Vzdělávání a mediální či právní gramotnost	88	13,2 %
Osobní kontakt, dialog a participace	78	11,7 %
Odpovědnost médií a politiků	78	11,7 %
Změny zákona 106 a ochrana obcí	61	9,2 %
Explicitní odborná/psychologická podpora	7	1,1 %

Návrhy respondentů tvoří dvě vzájemně se doplňující větve: část zdůrazňuje vlastní komunikační praxi obcí, část požaduje systémovou ochranu, jasnější pravidla a odpovědnost aktérů. Skepse ukazuje, že samotná komunikační doporučení nebudou v konfliktních případech považována za dostačující.

7. Hlavní zjištění datové analýzy

1. Negativní zkušenosti mají kumulativní charakter: útoky, kampaně, stížnosti, žádosti a právní kroky se v otevřených odpovědích často prolínají.
2. Více než čtyři pětiny respondentů vnímají růst urážlivého chování; jde však o hodnocení vývoje, nikoli časovou řadu měřených incidentů.
3. Opakované či systematické využívání zákona 106 deklaruje 37,1 % respondentů a 45,8 % uvádí výraznou zátěž úřadu.
4. Vztah mezi deklarovaným zneužíváním zákona 106 a zátěží je nejsilnější ze sledovaných asociací.
5. Větší úřady hlásí vyšší četnost téměř všech forem vnějšího tlaku; důvod nelze z dat jednoznačně určit.

6. Psychické a zdravotní dopady nejsou okrajové: výrazný psychický dopad uvádí 40,6 % a výraznější či závažné zdravotní obtíže 25,0 %.
7. Ženy ve vzorku častěji uvádějí kampaně a výraznou zátěž žádostmi 106; bez dalších kontrol nelze rozdíl interpretovat jako genderový efekt.

8. Limity interpretace výsledků

Z dat nelze spolehlivě tvrdit, že určitý podíl všech českých starostů je objektivně šikanován; že každá respondenty označená žádost, stížnost nebo trestní oznámení byla právně zneužívající či bezdůvodná; že sledované tlaky přímo způsobily zdravotní problémy; že velikost úřadu sama způsobuje vyšší riziko útoků a že rozdíly mezi muži a ženami nebo jednotlivými rolemi jsou bez dalšího statisticky či kauzálně významné.

Příloha: Definice souhrnných ukazatelů

Ukazatel	Zařazené odpovědi
Opakované útoky na sítích	Opakovaně + často a intenzivně
Opakované kampaně	Opakovaně + systematicky nebo dlouhodobě
Zneužívání zákona 106	Opakovaně + velmi často/systematicky
Významná zátěž 106	Zatěžují výrazně + velmi výrazně a omezují běžnou práci
Právní tlak	Opakovaně + velmi často/systematicky
Psychický dopad	Výrazně + velmi výrazně s dopadem na život/funkci
Zdravotní obtíže – závažnější	Výraznější + závažné nebo dlouhodobé
Trestní oznámení	Jednou + opakovaně + opakovaně vnímané jako nátlak

Poznámka k procentům: hlavní podíly jsou počítány z N = 769. Odpovědi mimo nabízené kategorie jsou vedeny jako „jiné/doplnění“ a nejsou automaticky přiřazovány k závažnějším kategoriím. Tím je zachována konzervativní interpretace. Výpočty byly provedeny z 769 dokončených odpovědí.

II. Hlubší analýza slovních odpovědí

Metodická poznámka

Hlubší kvalitativní analýza vychází ze stejného souboru **590 textových popisů konkrétních zkušeností**, který byl použit v základní tematické analýze. Kódování je vícečetné: jedna odpověď může obsahovat několik různých forem tlaku i několik typů dopadů. U velmi stručných odpovědí nebylo možné jemnější subkategorii určit. Uváděné četnosti proto vyjadřují **výslovnou přítomnost daného**

motivu v textu, nikoli prevalenci zkušenosti mezi všemi 769 respondenty. Absence určitého tématu v otevřené odpovědi zároveň neznamená, že respondent danou zkušenost nemá.

Pro hlubší interpretaci byly původní široké tematické kategorie rozděleny podle toho, **jaký mechanismus tlaku respondent popisuje, kam tlak zasahuje a jakou intenzitu má**. Pojmy jako „šikanózní“, „bezdůvodné“ nebo „zneužívání“ jsou v citátech hodnocením respondentů, nikoli právním závěrem.

Pro výběr typických a extrémních citátů byl pomocně využit také profil odpovědí v osmi uzavřených otázkách týkajících se intenzity útoků, kampaní, zákona 106, právního tlaku a psychických a zdravotních dopadů. Nejde o nový oficiální ukazatel analýzy, ale o způsob, jak nevybírat extrémní citáty pouze podle jejich emotivity. „Typická“ situace zde znamená případ přibližně uprostřed rozložení intenzity; extrémním případem může být buď **kumulace mnoha forem tlaku**, nebo mimořádně závažný jednotlivý incident, například fyzické napadení.

Jemnější struktura slovních odpovědí

Motiv explicitně zachycený v textu	Počet textů	Podíl z 590
Digitální a reputační útoky, pomluvy, dezinformace	159	26,9 %
Přímé osobní útoky, výhrůžky a obtěžování	89	15,1 %
Stížnosti, podněty, kontroly a udání	65	11,0 %
Zákon 106 / opakované informační žádosti	53	9,0 %
Trestní oznámení, žaloby a další právní kroky	52	8,8 %
Očekávání, že „starosta vyřeší vše“, a překračování kompetencí obce	50	8,5 %
Zásah do rodinného a soukromého života	48	8,1 %
Lokální opozice a předvolební konflikt	40	6,8 %
Výslovně popsany psychický nebo zdravotní dopad	37	6,3 %
Dostupnost 24/7 a narušování hranice mezi funkcí a soukromím	31	5,3 %

Kategorie se vzájemně překrývají a jejich součet proto není 100 %.

1. Typická zkušenost: nikoli jeden dramatický incident, ale soustavné „opotřebovávání“

Střed souboru většinou netvoří příběhy fyzického násilí nebo mimořádně organizovaných kampaní. Častější je **opakující se drobný tlak**, který sám o sobě nemusí působit extrémně, ale postupně spotřebovává čas, pozornost a psychickou kapacitu. Jedním z nejtypičtějších motivů je rozostření hranice mezi tím, **za co obec či starosta skutečně odpovídá, a tím, co od nich občané očekávají**. Na malých obcích se tato očekávání často týkají velmi konkrétních každodenních problémů.

„Občané na vedení obce chtějí řešit vše [...] štěkání psů u sousedů, kouř z komínů, sousedské spory, parkování v zeleni, hluk, nepovolené skládkování [...] Starosta v obci má mnoho povinností a minimální pravomoc.“

Žena, úřad s 1–3 zaměstnanci

Podobně jiný respondent shrnuje praktickou zkušenost malé obce:

„Na malé obci vše řeší starosta – zaběhlého psa, spory sousedů, dotace, investice, stavby, školu, energie [...] 24 hodin denně a 7 dnů v týdnu, dovolená nedovolená.“

Muž, úřad se 4–10 zaměstnanci

Tyto odpovědi ukazují, že významnou část zátěže nemusí představovat konflikt v úzkém slova smyslu. Jde spíše o **trvalou dostupnost a přenášení velmi širokého spektra problémů na jednu konkrétní osobu**. Zejména u malého úřadu se hranice mezi představitelem obce, úřadem a soukromou osobou snadno stírá.

Druhým typickým vzorcem je opakované vyřizování stížností, podnětů nebo informačních žádostí, které samy o sobě mohou být legitimními nástroji občanské kontroly, ale jejich množství a opakování mohou podle respondentů vytlačovat jiné agendy.

„Často řešíme stížnosti a podněty, ale jedná se o sousedské spory. Vše ale velmi zatěžuje práci úřadu, jeho běžné agendy [...] Především se jedná o stále dokola opakující se stížnosti.“

Žena, úřad s 31–60 zaměstnanci

Podobný mechanismus popisuje respondent z úřadu s 11–30 zaměstnanci:

„V okamžiku, kdy se vyřizuje stížnost, podnět, petice nebo 106tka, nezbývá již mnoho času se věnovat rozvoji obce, jejím opravám, rekonstrukcím a dalším prospěšným úkonům. [...] Starosta již nemá potřebný čas na smysluplnou práci, pro kterou byl zvolen do funkce.“

Muž, úřad s 11–30 zaměstnanci

Třetí běžný motiv představují sociální sítě. V „typickém“ případě nemusí jít o otevřenou výhrůžku, ale o **permanentní veřejné připisování odpovědnosti starostovi**.

„Označování jména na sociálních sítích, v komentářích v různých skupinách s různými požadavky. Udělejte něco s nepříznivými, udělejte něco s pořádkem, udělejte něco s těmi, co sekají trávu v neděli, napište nám, proč je v silnici díra...“

Muž, úřad s více než 60 zaměstnanci

Velmi přesně hranici mezi běžnou kritikou a tlakem popisuje respondentka z menšího úřadu:

„Za šikanovanou se přímo nepovažuji, ale vnímám, že si lidé vůči starostům dovolují stále více. Kritika k funkci patří, problém nastává, když se mění v osobní útoky, překrucování informací a tlak zasahující do soukromí.“

Žena, úřad se 4–10 zaměstnanci

Právě toto rozlišení je pro interpretaci výsledků důležité. Textové odpovědi neukazují obecné odmítání veřejné kontroly nebo kritiky. Opakovaně naopak rozlišují mezi **věcným nesouhlasem** a situací, kdy se spor personalizuje, opakuje, přesouvá do soukromí nebo začíná využívat více nátlakových kanálů.

2. Extrémní případy jsou kvalitativně jiné: tlak se skládá z několika vrstev

U nejintenzivnějších zkušeností nejde pouze o větší množství stejného problému. Mění se samotná struktura situace. **Online útok, stížnost, informační žádost a právní krok se přestávají vyskytovat odděleně a začínají tvořit jeden souvislý řetězec.**

Tuto kumulaci podporuje i vícečetné kódování textů. Nejčastějšími kombinacemi byly například:

- digitální či reputační útok **spolu s přímým osobním útokem** – 46 odpovědí,
- digitální útok **spolu se zásahem do soukromí či rodiny** – 26 odpovědí,
- digitální útok **spolu s trestním či jiným právním krokem** – 26 odpovědí,
- zákon 106 **spolu se stížnostmi, podněty nebo kontrolami** – 17 odpovědí.

V pomocně vymezené skupině přibližně **5 % nejzatíženějších profilů** byly oproti typickému středu přibližně dvakrát častější explicitní zmínky o digitálních útocích a osobní agresi a několikanásobně častější zmínky o trestních oznámeních, žalobách a dalších právních krocích. Extrémní zkušenost tak charakterizuje především **eskalace a kombinování nástrojů.**

Kumulativní extrém: jeden případ zaměstnává úřad roky

„Již více než 10 let čelíme šikanózním podáním jedné osoby – žádostem 106/1999 Sb., stížnostem, trestním oznámením a žalobám (počítáme ve stovkách). [...] Výsledkem je psychické vyčerpání a odvádění značné kapacity starostky od práce pro občany. Tato dlouhodobá situace mě po třech volebních obdobích ve funkci vede k vážnému zvažování, zda v komunální politice pokračovat.“

Žena, úřad s 1–3 zaměstnanci

Tento případ dobře ukazuje, že extrém nemusí spočívat v jednom dramatickém okamžiku. Závažnost vzniká **délkou trvání, opakováním a souběhem několika procedur.** U úřadu s jedním až třemi zaměstnanci se přitom formální zatížení úřadu a osobní zatížení starostky prakticky překrývají.

Ještě konkrétněji je možné administrativní dopad vyčíslit v následující odpovědi:

„Od roku 2018 do roku 2023 jsem spočítala průměrnou časovou náročnost na vyřizování žádostí o poskytnutí informací od jedné žadatelky na **163 hodin ročně**, což je z pohledu běžné pracovní doby téměř jeden měsíc.“

Žena, úřad se 4–10 zaměstnanci

Respondentka dále popisuje 16 kontrol různých institucí a dvě podání vysvětlení Policii ČR. Tento případ ilustruje jeden z nejvýraznějších kvalitativních motivů: **disproporci mezi počtem aktérů a spotřebovanou kapacitou.** V některých výpovědích není zdrojem zátěže široký konflikt s veřejností, ale jeden člověk nebo velmi malá skupina schopná aktivovat řadu různých procesů.

Stejný mechanismus se objevuje i u většího úřadu:

„Jeden člověk dokáže systematicky zahlcovat celý úřad pomocí umělé inteligence, YouTube, trestních oznámení apod. Za leden jsme letos měli 16 žádostí dle 106/1999 + desítky jiných žádostí od jednoho jediného člověka.“

Muž, úřad s 31–60 zaměstnanci

Velikost úřadu tedy tento typ situace neodstraňuje. Mění především **absolutní kapacitu, na kterou tlak dopadá**, nikoli možnost jeho vzniku.

Incidentní extrém: fyzická bezpečnost a poškození majetku

Jinou kategorii představují případy, které nemusí být dlouhodobě kumulativní, ale svou povahou překračují běžnou konfliktní komunikaci.

„Byl jsem napaden v kanceláři starosty, nespokojený občan (developer) mě udeřil pěstí do obličeje, na pracovní neschopnosti jsem strávil 8 dní (podezření na zlomený nos a otřes mozku).“

Muž, úřad se 4–10 zaměstnanci

Další respondent popisuje kombinaci veřejných urážek a poškozování majetku:

„Jeden nespokojený občan mi propíchl nožem pneumatiku služebního vozu. Několik nespokojených občanů [...] mi na více místech poškodilo lak služebního vozu. Doma parkuji s odstupem od domu, kdyby došlo v noci k zapálení auta, aby oheň nepřešel na dům.“

Muž, úřad s více než 60 zaměstnanci

Tyto případy nelze považovat za typickou zkušenost respondentů, ale ukazují **horní hranici spektra**, které se pod obecnými kategoriemi „výhrůžky“ nebo „osobní útoky“ může skrývat.

3. Velikost úřadu mění především podobu tlaku

Jemnější kódování potvrzuje rozdíl mezi malými a většími úřady, který se objevil již v uzavřených otázkách, ale umožňuje lépe popsat jeho obsah.

Digitální a reputační útoky byly explicitně zmíněny ve 20,6 % textů respondentů z úřadů s 1–3 zaměstnanci a ve 38,1 % textů respondentů z úřadů s více než 60 zaměstnanci. U větších samospráv je tak v otevřených odpovědích výraznější motiv **veřejné viditelnosti, sociálních sítí, médií a organizovaných kampaní**.

Naopak u nejmenších úřadů se častěji objevuje motiv, že **starosta má osobně řešit prakticky každý místní problém**. Tento motiv byl zachycen ve 12,1 % textů z úřadů s 1–3 zaměstnanci oproti 4,8 % u úřadů s více než 60 zaměstnanci. Stížnosti, podněty, kontroly a udání se v textových odpovědích rovněž častěji explicitně objevovaly u nejmenších úřadů (13,9 %) než u úřadů s více než 60 zaměstnanci (4,8 %).

U zákona 106 naopak otevřené odpovědi nevytvářejí jednoduchou lineární řadu podle velikosti úřadu. Téma se objevuje ve všech velikostních kategoriích. To odpovídá i konkrétním případům:

stejný mechanismus může v malém úřadu téměř spotřebovat celý aparát, zatímco ve větším úřadu může dosahovat velmi vysokého absolutního objemu.

Blízkost malé obce působí oběma směry

Slovní odpovědi ukazují ještě jednu zajímavou skutečnost, která se z uzavřených otázek zjistit nedá. Osobní známost na malé obci může fungovat jako **tlumicí mechanismus**, ale současně může konflikt přenést mnohem hlouběji do soukromého života.

Jeden respondent uvádí:

„Vzhledem k tomu, že jsme jen malá obec, kde se všichni osobně známe, tak se případné problémy vždy řeší snadněji.“

Muž, úřad se 4–10 zaměstnanci

Jiná respondentka popisuje opačnou stranu stejné blízkosti:

„Malá obec cca 200 obyvatel, některé spory jsou až soukromé a některé jdou až skrz rodiče.“

Žena, úřad s 1–3 zaměstnanci

Data tedy nepodporují jednoduchý závěr, že malé obce jsou automaticky bezpečnější nebo naopak konfliktnější. **Osobní vazby mohou brzdit anonymní eskalaci, ale současně zmenšují hranici mezi funkcí, soukromím a rodinou.**

Podobně jedna respondentka popisuje velmi hrubé reakce lidí, které osobně nezná, na sociálních sítích, zatímco při osobním jednání podle ní komunikace probíhá pokojně a je možné hledat řešení. Tato výpověď podporuje interpretaci, že **anonymita a sociální vzdálenost mohou měnit kvalitu konfliktu**, nikoli pouze jeho množství.

4. Ženy a muži: rozdíl je patrnější v obsahu zkušeností než v samotném psychickém dopadu

V rámci 590 analyzovaných textů pocházelo 222 odpovědí od žen a 368 od mužů. Jemné kódování ukazuje několik rozdílů v tom, **kteře aspekty zkušenosti ženy a muži spontánně uváděli.**

Motiv v otevřené odpovědi	Ženy	Muži
Digitální a reputační útoky	32,9 %	23,4 %
Přímé osobní útoky a výhrůžky	17,1 %	13,9 %
Zákon 106 / informační žádosti	10,8 %	7,9 %
Lokální opozice / předvolební konflikt	11,3 %	4,1 %
Zásah do rodiny a soukromí	12,2 %	5,7 %
Dostupnost 24/7 / narušení hranic	8,1 %	3,5 %
Psychika nebo zdraví explicitně v textu	7,2 %	5,7 %

Tyto rozdíly nelze interpretovat jako důkaz, že ženy objektivně čelí uvedeným situacím častěji. Otevřená otázka měří také to, **co respondent považoval za důležité spontánně popsat**. Přesto je struktura odpovědí pozoruhodná.

Nejvýraznější rozdíl se týká **průniku výkonu funkce do soukromého a rodinného prostoru**. Ženy tento motiv v textu uváděly více než dvakrát častěji než muži. Podobně častěji zmiňovaly lokální opoziční či předvolební konflikt a nemožnost oddělit pracovní a soukromý čas.

Současně se v několika ženských odpovědích objevují výslovně **genderované útoky**. Nejde o dostatečně početnou skupinu pro kvantitativní závěr, její obsah je však jednoznačný:

„Jako žena často musím při výkonu funkce čelit i šovinistickým a sexistickým výpadům, které by si vůči muži ve stejných situacích nikdo nedovolil.“

Žena, úřad se 4–10 zaměstnanci

V jiné odpovědi respondentka popisuje vedle propíchaných pneumatik a útoků na Facebooku také plakáty s textem „**Běda mužům, kterým žena vládne**“.

Naopak mezi nejzávažnějšími jednotlivými incidenty popsanými muži jsou nápadné případy **fyzického napadení, přímých výhrůžek násilím a poškozování majetku**. Ani zde však počet textů neumožňuje tvrdit, že jde o statisticky prokázaný genderový rozdíl.

Celkově tedy kvalitativní data spíše naznačují, že rozdíl mezi ženami a muži může spočívat **v podobě a směru tlaku**, nikoli jednoduše v tom, že by jedna skupina byla zatížena a druhá nikoli. To je konzistentní s uzavřenými otázkami, kde byly rozdíly mezi ženami a muži v psychickém dopadu relativně malé.

5. Umělá inteligence zatím není dominantním tématem, v extrémních případech ale funguje jako násobič

Umělou inteligenci explicitně zmiňuje pouze **osm otevřených odpovědí**, takže z textových dat nelze tvrdit, že by šlo o hlavní mechanismus tlaku. Způsob jejího použití je však analyticky zajímavý.

Objevují se tři různé funkce:

1. **automatizace množství podání a stížností**, kdy lze rychle generovat velké množství textu;
2. **tvorba manipulovaného vizuálního nebo audiovizuálního obsahu**;
3. používání odpovědí AI jako údajně autoritativního zdroje proti stanoviskům obce či úřadu.

Jeden respondent například popisuje, že s pomocí AI může člověk během krátké doby generovat desítky stížností. Jiná respondentka uvádí opakované dotazy vytvořené umělou inteligencí, na něž podle jejího popisu navazují další stížnosti bez ohledu na předchozí odpověď.

Nejzávažnější reputační případ má jinou podobu:

„Uměle vytvořený [...] obsah videa za pomoci AI [...] měl za cíl šíření nenávisti vůči mé osobě. Jako politik snesu víc, ale mám obavy o svou rodinu a především o to, že takovým věcem jsou vystaveny moje děti.“

Žena, úřad s více než 60 zaměstnanci

Kvalitativní data proto zatím nepodporují interpretaci AI jako samostatného dominantního zdroje útoků. Spíše naznačují její možnou roli jako **technologického zesilovače již existujících forem tlaku** – umožňuje rychleji vytvářet obsah, podání nebo manipulované materiály.

6. Celková interpretace slovních odpovědí

Hlubší čtení otevřených odpovědí ukazuje, že zkušenosti představitelů samospráv lze rozdělit do tří úrovní.

První úroveň představuje běžný, kumulující se tlak výkonu funkce. Patří sem očekávání nepřetržité dostupnosti, řešení sousedských a jiných problémů mimo kompetence obce, opakované stížnosti, podněty a veřejné připisování odpovědnosti starostovi za velmi široké spektrum místních problémů. Jednotlivá situace nemusí být závažná, ale její opakování vytváří dlouhodobou zátěž.

Druhou úroveň tvoří personalizovaný konflikt. Věcný spor se přesouvá k osobě starosty: objevují se pomluvy, veřejné zpochybňování integrity, osobní urážky, cílená práce se sociálními sítěmi a v některých případech zásah do rodinného nebo soukromého života. Právě zde se často propojuje digitální a osobní prostředí.

Třetí, nejzávažnější úroveň představuje vícekanálový a dlouhodobý tlak. Jeden spor nebo jeden aktér může současně využívat informační žádosti, stížnosti, kontroly, trestní oznámení, sociální sítě a další prostředky. V těchto případech se hranice mezi zátěží jednotlivce a zátěží instituce stírá: tlak na starostu se může stát tlakem na zaměstnance a chod celého úřadu. V jednotlivých případech se navíc objevují fyzické útoky, poškození majetku nebo výhrůžky násilím.

Z kvalitativních dat tak nevychází obraz jedné typické formy „útoku na starostu“. Výraznější je **kontinuum od běžného zatížení a obtížné komunikace přes opakovaný personalizovaný konflikt až po několik extrémních případů dlouhodobého, vícekanálového nátlaku.**

Rozdíly podle velikosti úřadu přitom naznačují, že velikost ovlivňuje především **formu a organizační důsledky** tlaku: větší úřady častěji popisují veřejnou a digitální rovinu, zatímco v malých obcích je výraznější osobní propojení funkcí, občanů a soukromého života. Genderové rozdíly se v otevřených odpovědích projevují zejména tím, že ženy častěji spontánně popisují zásah do rodiny, soukromí a předvolební či opoziční konflikt; samotná data však neumožňují tento rozdíl interpretovat jako kauzální genderový efekt.

Nejvýraznější kvalitativní poznatek proto nespočívá v jednom typu incidentu, ale v **kumulaci**. Situace se stává nejzávažnější tam, kde se z jednotlivého nesouhlasu stane dlouhodobý osobní konflikt a současně se propojí několik nástrojů – veřejná komunikace, sociální sítě, informační a administrativní postupy, právní kroky a zásah do soukromého života.

ISBN

978-80-88375-58-6